

Vzdělávací obor: **Hudební, taneční a dramatická výchova**

Očekávaný výsledek učení: **UAK-HTD-002-ZV5-006**

Rozliší hudební, taneční a divadelní dílo a orientuje se v prostředcích jejich vyjádření.

Popis úrovně **Společně**

- Zapojí se do diskuse, která se vztahuje k zážitku ze setkání s uměleckým dílem.
- Využije na podnět učitele svůj zážitek ve vlastních tvůrčích aktivitách.

A kam patří opera?

Autorka materiálu: Silva Macková

Anotace

Činnosti jsou zaměřeny na zkoumání výrazových prostředků v hudbě, tanci a divadle. Žáci prostřednictvím práce s barevně odlišenými kartičkami identifikují a kategorizují různé prostředky vyjadřování, které jsou následně umístěny do Vennova diagramu. Činnosti jsou navrženy tak, aby podporovaly interdisciplinární myšlení žáků propojením uměleckého vnímání s logickým usuzováním. Klíčovým prvkem je otevřená diskuse, která umožňuje žákům vyjadřovat vlastní názory a preference. Při práci s Vennovým diagramem je důležité vést žáky k uvědomění si, že různé umělecké formy mohou sdílet společné prvky, ale zároveň si zachovávají svou jedinečnost. Závěrečná reflexe by měla být zaměřena na uvědomění si osobních preferencí a respektování rozmanitosti vnímání umění mezi spolužáky. Ilustrace rozvíjí klíčovou kompetenci kulturní a základní gramotnost logicko-matematickou.

Hodina rozvíjí **kulturní kompetenci** tím, že žáci vnímají hudbu, tanec a divadlo jako prostředky poznávání světa a vyjadřování emocí a myšlenek, přičemž analýza ukázek a diskuse o výrazových prostředcích podporuje jejich schopnost reflektovat vlastní prožitek a porozumět prožitku druhých. **Komunikační kompetence** je rozvíjena prostřednictvím skupinové práce a diskuse, které podporují aktivní naslouchání, respektování názorů ostatních a kultivovanou verbální komunikaci, přičemž žáci se učí jasně formulovat své myšlenky a vnímat potřeby spolužáků. **Logicko-matematická gramotnost** je posilována tím, že při třídění výrazových prostředků do Vennova diagramu žáci analyzují vztahy mezi prvky, identifikují průniky a rozdíly a aplikují matematické modelování v reálném kontextu.

Zadání pro žáky:

A. Úvodní otázky a rozhovor

- Co si představíš, když se řekne **hudba**? A co když se řekne **tanec** nebo **divadlo**?
- V čem se podobají? V čem se liší?
- Dnes budeme zkoumat, jakými způsoby se dá vyjadřovat v hudbě, tanci a divadle. Pomocí barevných kartiček a Vennova diagramu objevíme, co mají tyto umělecké formy společné a v čem se liší.

Společně si také uvědomíme, jaké prostředky jsou nám osobně blízké a proč může mít každý z nás jiné preference. Na konci hodiny se podělíme o své postřehy a uvědomíme si různé vnímání umění u svých spolužáků.

B. Podíváme se společně na tři ukázky z oblasti hudby, tance a divadla

- Ve dvojicích zkuste najít tři shodné prostředky pro dvě nebo všechny tři ukázky.
- Které prostředky se objevují jen v jedné z ukázek?

Oblast	Ukázka	Co hledají žáci ve dvojici
Hudba	Např. krátký klip hudebních výrazových prostředků (rytmus, dynamika, harmonie) např. https://www.youtube.com/watch?v=NqAOGdulFbg&list=PL02CAC2FC8FBD479D&index=5 https://www.youtube.com/watch?v=kn1gcjuhlhg&list=PL02CAC2FC8FBD479D&index=7	rytmus, dynamika, melodie, emoce
Tanec	Krátká ukázka jasně vizuálního tance (pohyb, tempo, výraz) např. https://www.youtube.com/watch?v=b8yY6LxxQ100 https://www.ceskatelevize.cz/porady/12123202187-best-of-420people-please-the-trees/	tempo, pohyb, rytmus, výraz těla, až mimika, kostýmy, scéna
Divadlo	krátká ukázka divadelního projevu, kde jsou patrné základní herecké prostředky (hlas, gesta, pohyb, mimika). Ukázku lze vybrat na i vysílání ČT z aktuální nabídky https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/kategorie/4029-kultura/4052-predstaveni/	hlas, mimika, řečové tempo, emoce, gesta, scéna, kostým

C. Třídění výrazových prostředků – práce s kartičkami

- Máme čtyři hromádky barevně odlišených kartiček. Rozdělte se do menších skupin (3–5 žáků) a vezměte si několik kartiček z každé hromádky.
- Společně budeme psát na kartičky prostředky, které jsou pro umělecké vyjádření a sdělení využívány

Zelené kartičky – lidské tělo (hlas, pohyb, mimika, gesto, postoj těla...)

Modré kartičky – lidské tělo s výrazem (zpěv, rytmická hra na tělo, taneční pohyb a krok, mluvené slovo, herecký výraz...)

Žluté kartičky – lidské tělo s něčím (hudební nástroj, rytmický nástroj, rekvizita, kostým, scéna – hra se scénou...)

Červené kartičky – lidské tělo a něco (světlo, reprodukováná hudba a zvuk, video projekce...)

D. Vennův diagram

Podívejte se na Vennův diagram se třemi kružnicemi označenými „hudba“, „tanec“ a „divadlo“.

Prohlédněte si každou kartičku a rozhodněte, do které umělecké formy patří – hudba, tanec, divadlo, nebo do více forem zároveň.

Umístěte kartičku do příslušné kružnice nebo do místa, kde se kružnice protínají, pokud prostředek patří do více než jedné formy.

Pokračujte, dokud nejsou všechny kartičky na diagramu.

- Např.
- **Hlas** – může být ve všech třech.
- **Zpěv** – hlavně hudba, ale i divadlo (muzikál).
- **Kostým** – často divadlo, tanec, někdy i hudba (opera)
- **Hra na nástroj** – bude hlavně v hudbě.
- **Mluvené slovo** – divadlo.

Diskutujte spolu a zvažujte, **kde se jednotlivé prostředky potkávají**.

E. Porovnání diagramů

Představte svůj diagram ostatním – shodujeme se, lišíme se někde? Vysvětlete své řešení. Pokusme se najít shodu a jeden společný diagram.

F. Zařazení žánrů a forem do diagramu (reflexe)

Na závěr dostanete další sadu kartiček s různými žánry nebo formami, např.:

- Muzikál
- Balet
- Koncert
- Divadelní hra
- Taneční vystoupení
- Opera

Prohlédněte si každou kartičku a přemýšlejte, do které umělecké formy patří – hudba, tanec, divadlo, nebo do více forem současně.

Umístěte kartičku do příslušné kružnice Vennova diagramu nebo do průniku kružnic, pokud žánr kombinuje více forem (např. muzikál může být hudba, divadlo i tanec).

Po umístění každé kartičky krátce zdůvodněte, proč jste ji dali právě na toto místo.

Zamyslete se nad tím, jak některé žánry propojují různé umělecké formy a co to říká o jejich vyjadřovacích možnostech.

Reflexe hodiny (ústně nebo do sešitu)

- Co mají hudba, tanec a divadlo společného?
- Co má každé z těchto umění jedinečného? Existuje něco takového?
- Jaké prostředky používá člověk k tomu, aby něco vyjádřil?

- Co tě nejvíc překvapilo nebo zaujalo?

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK kulturní Umění a kultura jako prostředek komunikace Kód: KKT-UMK-000-ZV5-001	<i>Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm.</i>	- zajišťuji výuku, která aktivně zapojuje žáky do procesu objevování a zkoumání různých forem umění a kultury, používám různé didaktické metody, jako jsou diskuse, skupinové aktivity a praktická cvičení, abych podpořil jejich zájem a aktivní účast - používám umělecká díla, abych představil žákům různé kulturní a umělecké projevy

Vazba na základní gramotnosti

Název ZG Složka ZG Kód OVU	Znění OVU	Komponenty a vzdělávací strategie
ZG logicko-matematická Modelování matematického problému Kód: ZGM-MOD-000-ZV5-001	<i>Využívá obecné matematické modely v kontextu.</i>	- podporuji žáky k argumentaci pro umístění daného výrazového prostředku do Vennova diagramu - vedu žáky k využití matematického nástroje v mezioborových situacích
ZG logicko-matematická Matematické uvažování Kód: ZGM-MUV-000-ZV5-001	<i>Zkoumá vzory a zákonitosti v různých matematických situacích.</i>	- plánuji a integruji konkrétní projevy žáků pomocí učebních úloh, čímž aktivně podporuji rozvoj základních gramotností žáků

Metodický komentář pro učitele

Vazba na klíčové kompetence

- KK kulturní** (Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vypovídání o něm): Činnosti umožňují žákům vnímat a reflektovat různé formy umění (hudba, tanec, divadlo) jako prostředky poznávání světa a vyjadřování myšlenek a emocí. Prostřednictvím analýzy ukázek a diskuse o výrazových prostředcích si žáci uvědomují, jak umění přispívá k porozumění sobě i ostatním.
- KK komunikační** (Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera): Skupinová práce na tvorbě kartiček a společná diskuse při umisťování do Vennova diagramu podporují

aktivní naslouchání, respektování názorů ostatních a kultivovanou komunikaci. Žáci se učí vyjadřovat své myšlenky jasně a zároveň vnímat potřeby svých spolužáků.

Vazba na základní gramotnost

ZG logicko-matematická (Modelování matematického problému): Použití Vennova diagramu při třídění výrazových prostředků a žánrů umožňuje žákům aplikovat matematické modelování v reálném kontextu. Žáci analyzují vztahy mezi prvky, identifikují průniky a rozdíly, což rozvíjí jejich schopnost využívat matematické modely k řešení problémů.

Tato hodina integruje rozvoj klíčových kompetencí a základní gramotnosti prostřednictvím aktivního zapojení žáků do analýzy, diskuse a reflexe uměleckých forem. Podporuje jejich schopnost vnímat umění jako prostředek poznávání světa, efektivně komunikovat a rozvíjet své osobní identity.

Vzdělávací strategie (k čemu vedeme žáky):

- K hlubšímu porozumění základním stavebním prvkům různých druhů scénického umění.
- K tomu, aby dokázali reflektovat, jaké prostředky umělec volí pro vyjádření myšlenky nebo emoce.
- K uvědomění si, že umění často využívá více druhů prostředků zároveň a že mezi hudbou, tancem a divadlem existují významná propojení.
- K práci s vlastní zkušeností a k tomu, aby dokázali vyjádřit a obhájit svůj názor.
- K dovednosti spolupracovat a hledat společné řešení v rámci skupiny.

Metodická doporučení pro realizaci:

Využití Vennova diagramu

Seznamte žáky s principem Vennova diagramu, pokud s ním již v jiném předmětu nepracovali. Při práci s Vennovým diagramem povzbuzujte žáky k diskusi o tom, kde se jednotlivé umělecké formy překrývají a kde si zachovávají svou jedinečnost, buďte otevření různým interpretacím a uspořádáním. Nechte žáky diskutovat a obhajovat své názory na zařazení jednotlivých prvků

Podpora otevřené diskuse

Během celé hodiny vytvářejte prostředí, kde se žáci cítí bezpečně vyjadřovat své názory a preference. Otevřená diskuse je klíčová pro rozvoj jejich komunikačních dovedností a kritického myšlení.

Flexibilita v přístupu

Buďte připraveni upravit tempo a směr hodiny podle potřeb a reakcí žáků. Při diskusích o uměleckých formách podporujte žáky v uvědomění si, že různí lidé mohou vnímat a interpretovat umění odlišně.

Reflexe osobních preferencí

V závěrečné reflexi podněcujte žáky k zamyšlení nad tím, které umělecké formy je nejvíce oslovily a proč. Tímto způsobem podporujete jejich sebepoznání a respekt k různorodosti vnímání umění mezi spolužáky.

Popis ověřování

Co učitel sleduje:

- Jak žáci rozlišují základní výrazové prostředky v hudbě, tanci a divadle.
- Zda dokáží identifikovat společné rysy a rozdíly mezi jednotlivými druhy umění.
- Jak porozuměli principu a kritériím skupin vyjadřovacích prostředků (tělo – tělo s výrazem – tělo s něčím – tělo a něco).
- Způsob, jakým žáci přemýšlejí o využití prostředků v různých uměleckých žánrech (např. balet, muzikál, koncert...).
- Úroveň spolupráce ve skupině, argumentaci při rozhodování o umístění kartiček do Vennova diagramu.
- Schopnost reflexe – jak žáci v závěru formulují vlastní porozumění rozdílům a společným prvkům mezi hudbou, tancem a divadlem.

Jak učitel hodnotí a ověřuje:

- **Pozorováním skupinové práce a diskuse** – např. jak žáci argumentují, jak se domlouvají, jak zařazují kartičky.
- **Zápisy nebo ústní reflexí na závěr hodiny** – co žáci uvedou jako společné a rozdílné znaky, jak uvažují o výrazových prostředcích.
- **Srovnáním vytvořených Vennových diagramů** – jak žáci logicky rozmístili kartičky a jak zdůvodnili své volby.
- **Zařazením žánrů do diagramu** – posuzuje se, zda žáci chápou komplexitu žánrů a jejich mezioborovost.
- Možností je i **krátká sebehodnoticí aktivita** – např. vybarvit úsměv podle toho, jak moc jsem rozuměl(a), co jsme dělali, nebo stručné odpovědi na otázky (viz reflexe).

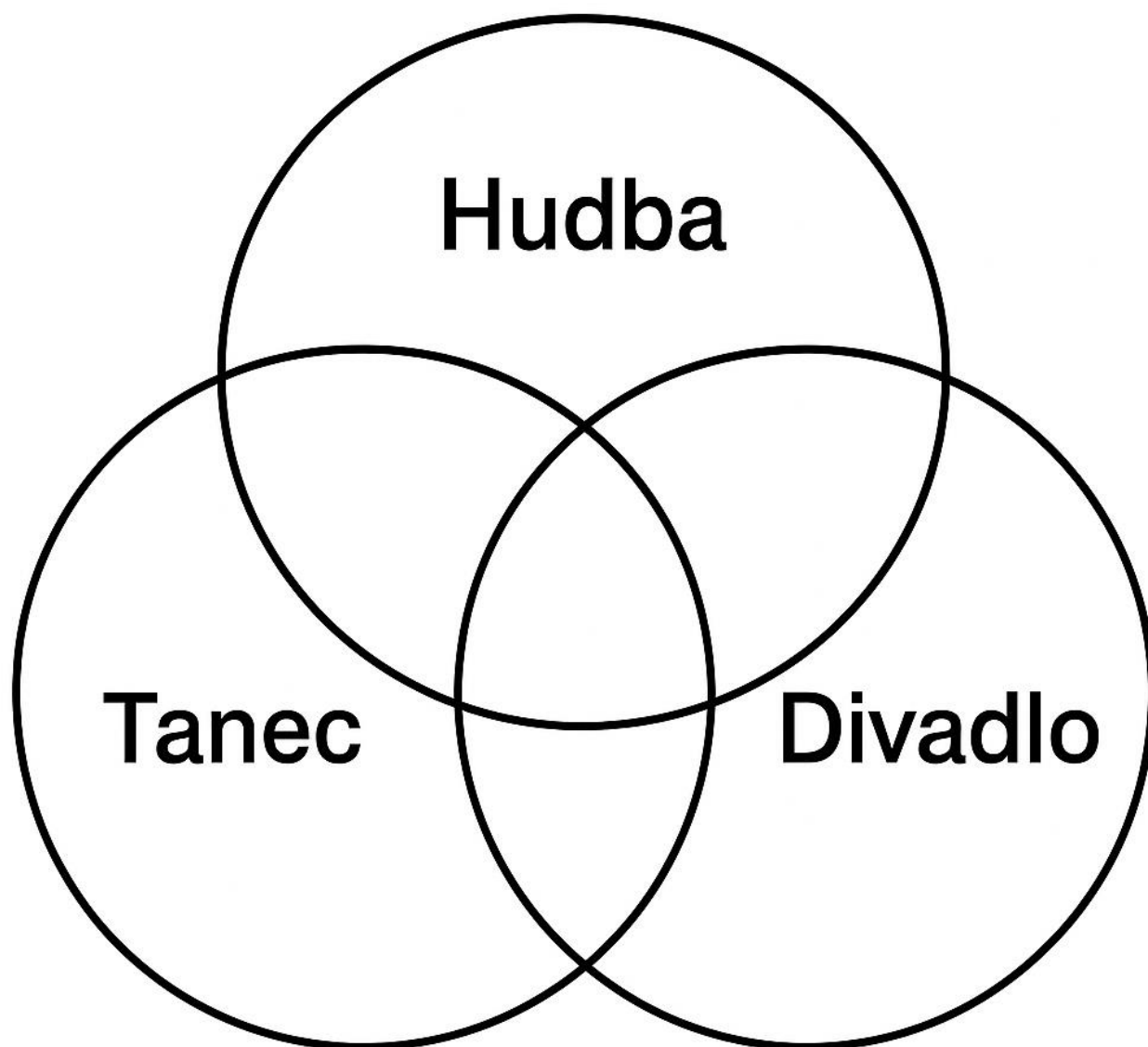
Ukázka řešení

Text/obrázek apod. – pokud je ukázka potřeba.

Zdroje

Příloha

Vennův diagram

Národní pedagogický institut
České republiky

*Ilustrativní úloha ke vzdělávacímu obsahu RVP ZV
s vazbou na klíčové kompetence*